

Д 84(4 Укр) 44
Б

ПИЛИП БАБАНСЬКИЙ

ЧАРОДІЙ

ПИЛИП БАБАНСЬКИЙ

ЧАРОДІЙ

ОПОВІДАННЯ

Для молодшого шкільного віку

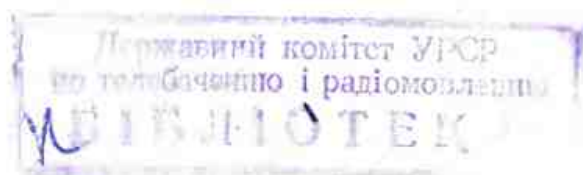
ВИДАВНИЦТВО ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ «ВЕСЕЛКА»

Київ 1978

10850
~~73460~~

460

Думаєте, чарівники бувають тільки в казках? А от і ні! Наприклад, у домі, де жив малий Андрійко, несподівано об'явився добрий чарівник: іграшку полагодив, каструлю запаяв, гойдалку відремонтував. І коли Андрійко дізнався, нарешті, хто ж той чарівник, то страшенно здивувався. В інших оповіданнях цієї книжки теж діють щирі душею хлоп'ята й дівчатка, які вміють гарно дружити і допомагати одне одному.

М а л ю н к и
Лариси Гармизи

ЧАРОДІЙ

Все почалося з ведмедика.

Купив тато Андрійкові ведмедика-скрипаля. Кумедний такий, у смугастих штанях, в одній лапі скрипка, в другій — смичок. На спині у ведмедика — дірочка. Вставиш туди ключик, заведеш — ведмедик на скрипці грає ще й пританцьовує.

Старший брат Микола, який у технічному училищі вчиться, кепкував з Андрійка:

— Великий уже, в школу ходиш, а цяцьками бавишся.

Андрійко насуплювався і відповідав:

— А як він мені подобається!..

І так Андрійко полюбив свою веселу іграшку, так звик до неї, що не міг за уроки сісти, поки ведмедик йому не потанцює.

Але ось одного разу з ведмедиком щось сталося: почав Андрійко його заводити, і раптом усередині — хрус! Андрійко аж похолов. «Що ж воно хруснуло?» — думає. Поставив ведмедика на стіл, торкнув пальцем — не ворухнеться. Мало не заплакав Андрійко. Але нікому нічого не сказав: боявся, перепаде йому, що зламав іграшку.

Минув тиждень, а може, й більше.

Якось увечері переглядає Андрійко малюнки в журналі, коли приходить додому Микола.

Роздягнувся та й питає:

— Ну, як твій ведмедик?

— Не ворухнеться, сумно відповідає Андрійко.

Микола посміхнувся, узяв ключик і давай заводити ведмедика. Дивиться Андрійко, чекає, що брат скаже. А Микола поставив ведмедика на стіл, і той як заторохтіть, як затанцює, смичком виводить — ну справжній тобі скрипаль!

— Танцює, танцює! — радісно загукав Андрійко, підстрибуючи і плескаючи в долоні. — Миколо! А що ти йому зробив?

— Нічого не робив, — знизав плечима брат, а сам хитро так усміхається.

— Неправда, — не вірить Андрійко.

— Твій ведмедик просто стомився. А тепер відпочив — і знову танцює, — пояснив Микола.

Повірів чи не повірів Андрійко, а сперечатися не став. Йому що — аби ведмедик танцював та смичком виводив.

Та недовго радів Андрійко — підстерегла його з тим ведмедиком ще одна біда. Зайшла якось до них сусідка з хлопчиком Вовою. Хлопчик ще зовсім малий. Тягнеться до ведмедика: «Дай-дай!»

— На, — великодушно простяг йому іграшку Андрійко.

Лиш тоді, як малого Вову мама додому повела, завважив Андрійко, що немає... ключика!

Побіг він до сусідів, питає малого:

— Вово, де ключик од ведмедика?.. Куди ти його подів?
А малюк лиш заперечливо хитає головою. Що ти з нього візьмеш?!

Засумував Андрійко. Трохи не плаче.

Та за кілька днів приходить він із школи, а в спинці ведмедика ключик стримить! Та ще який — новенький, блискучий, навіть кращий за того, що був раніше.

«Чудеса! — подумав Андрійко. — Звідки ж цей ключик міг узятися?»

Побіг до батька.

— Тату, ти не знаєш, звідки взявся цей ключик?

— Не інакше, як чародій якийсь побував у тебе, — усміхнувся тато.

Андрійко підозріло поглянув на батька. Та все ж вирішив перевірити: може, й справді тут якесь чаклунство? Нишком сховав ключик у шухляду стола і став чекати, чи не з'явиться ще один ключик.

День ждав, другий, третій — новий ключик не з'являвся.

«Мабуть, цього чародія не перехитриш», — подумав Андрійко і вийняв ключик із схованки.

Хлопчик скоро й забув би про ці чудеса, але в квартирі і в їхньому дворі мало не щодня траплялися все нові й такі ж дивні пригоди.

Якось уранці до кімнати зайшла сусідка бабуся Олена.

— То кастрюля... не ваша? — розгублено спитала вона в Андрійкової матері.

— Де? — не зрозуміла мати.

— Ото на столі, в коридорі.

— Та то ж ваша!

Бабуся, звичайно, не могла забути своєї емальованої кастрюльки, яка так довго й вірно служила їй. Але ж недавно кастрюлька почала протікати, і бабуся Олена поставила її в коридорі. А це йшла мимо, глянула, а вона — ціла-цілісінька! Ще й води хтось налив.

— Ось гляньте, — показувала всім бабуся. — Повнісінька кастрюля води, і хоч би тобі крапелька витекла!..

Тоді Андрійко знову згадав чародія: чи не його це робота?..

У дворі була гойдалка. Гойдалися, хто хотів, поки в ній не зламалося залізне кільце, а тоді й забули про неї. Потім одного дня хтось підійшов, глянув, а вона — справнісінька!

Гойдаються хлопці та сміються:

— Чародій гойдалку полагодив!

Проте всіх розбирала цікавість: хто ж він, отой таємничий чародій?

І от якось сталася така пригода. Двірник Овсійович помітив, що в парадних дверях не стало внутрішнього замка. Овсійович, хоч ніхто його й не боявся, з найменшого приводу здіймав такий лемент, що збігався увесь двір.

— То ж чародій! — сміялися хлопці.

— Я того чародія як спіймаю за вухо — та в міліцію! — грозився дворник. — Він у мене знатиме!..

Увечері того ж дня чародій справді спіймався. Андрійко якраз сидів за столом і заводив свого ведмедика, коли під вікнами несподівано зчинився галас. Андрійко миттю вискочив у коридор і сторопів: у тамбурі, оточений хлопцями, стояв Микола. Він ніяково всміхався. Тут же був і Овсійович.

— Я ж казав, що від мене не сховаєшся! — кричав він. Але раптом схаменувся: — А взагалі, хлопче, з добрими ділами ховатися не годиться. Руки в тебе, брат, золоті! Бач, замочок був нікудишній, а тепер — як новий!..

Відтоді, як щось трапиться, всі мешканці нашого будинку йдуть до Миколи. Водопровід у кого зіпсувався чи іграшка, вимикач треба полагодити чи каструлю запаяти — все робить Микола, як справжній слюсар.

А оце недавно надумав дворову майстерню влаштувати. В кутку двору поставили довгий стіл, зробили навіс, лещата купили, напилки, молотки. Як тільки Микола йде у майстерню, хлопці за ним — табуном. І ото вже в тій майстерні до вечора клепають та паяють.

Андрійко теж частенько там крутиться: то молоток потримає комусь, то зубило подасть. І дуже пишається він своїм старшим братом, якого всі в дворі тепер називають не інакше, як Чародієм.

Він і був чародієм. Залишався дограш!

РОЗЧАРУВАННЯ

Талочка сидить на запиленій траві під парканом і журно дивиться у степ. Час від часу на її голубі, повиті смутком оченята навертаються сльози. Вона схлипує і розтирає їх по обличчю брудними кулачками.

Тільки що дівчина пережила велике горе: уперше в житті вона розчарувалася в людині...

Ось уже три тижні Талочка з мамою живуть у новому селищі нафтовиків. Її тато давно працює тут майстром. Якось Талочка ходила до найближчої вишки і бачила, як тато з робітниками бурять свердловину. Власне, бурять машини. Біля

вишки чахкають потужні двигуни, видихаючи через труби чорний дим. Вони й приводять у рух механізми. А робітники управляють механізмами.

Тато ходить по дерев'яному помосту під вишкою, розпоряджається. А то обхопить трубу своїми великими, дужими руками, припаде до неї вухом і вислухує, наче лікар хворого.

Талочку вразила висока вишка, потужні машини, від яких аж земля двигтить. Страшно і цікаво.

Правда, від мами їй перепало за те, що пішла з дому без дозволу. Відтоді мама пильно стежить за Талочкою і нікуди не пускає її саму.

Тому Талочка й занудьгувала. Час від часу підходила вона до мами і скаржилась:

— Мені скучно...

— Ось до дяді Васі приїде Толя, тоді й не буде скучно,— втішала мама доньку.

Ця звістка дуже порадувала Талочку.

— А який він, великий? — розпитувала вона маму.

— Трохи старший за тебе,— розказувала мама.— До школи вже ходить.

— Він хороший? Дуже?..

— Він чудовий хлопчик...

Тепер Талочка і засинала, і прокидалася з думкою про Толю. Він чомусь уявлявся їй товстеньким, рожевощоким, з білими кучериками. Звичайно ж, Толя завжди чистий і акуратний, як його тато, інженер дядя Вася. То нічого, що він старший. Вони з першого дня дружитимуть і гратимуться тільки вдвох! Не те що битися — сваритися ніколи не будуть.

Дівчинка мріяла, як вони з Толею бавитимуться, передивлялась іграшки, відбирала, які з них вона подарує своєму новому товаришеві. І все поглядала на курну дорогу, що з далекої станції петляла поміж вишками через пагорбистий степ: чи не котить машина з Толею?

А сьогодні вранці вона вийшла з будиночка і несподівано побачила Толю. Вночі, мабуть, приїхав. Він був зовсім не такий, яким вона його уявляла. Перед нею стояв високий худенький чорноокий хлопчик.

Але Талочка зразу ж догадалася, що це Толя. Вона під-

бігла до хлопчика, схопила його за руку, довірливо заглянула в очі.

— Ти Толя?

Він грубо висмикнув руку.

— Чого тобі?

— Я Талочка,— сказала дівчинка, радісно усміхаючись.— Я тебе дуже-дуже ждала! Ми дружитимемо, правда?

— Потрібна ти мені, така... кицька,— зневажливо сказав він і замахнувся на неї, наче хотів ударити. З несподіванки Талочка відсахнулася і впала в дорожню пилуку. А Толя схопив грудку землі, жбурнув у чиюсь самотню курку і побіг до свого будинку.

Талочка сиділа приголомшена. Гіркі сльози образи й розчарування душили її, затуманювали очі.

— Нехороший... злий... нехороший,— шепотіла вона, ковтаючи солоні сльози і розмазуючи їх по обличчю брудними кулачками...

ОБІЦЯНКА

Такий уже розумний отой чорний собачка Булька: як кажуть, тільки й того, що по-людськи говорити не вміє.

У що б не грали діти — і Булька тут.

Якось повернувся Костик із школи, а в дворі граються хлопчики й дівчатка.

— Давайте розділимось на дві команди: хто швидше естафету пронесе, — запропонував Костик.

— Давай! — охоче підтримали його.

Та виявилось, що дітей — семеро, і всі хочуть грати. Вихо-

дить, в одній команді буде четверо, а в другій — лише троє. Так не годиться. І тоді Костик придумав:

— Четвертим беремо до себе Булька!

Розставили всіх на етапах. Бульці також визначили місце. Але ж хіба він встоїть? Куди діти, туди й він.

Костик і тут знайшов вихід. Він першим узяв паличку-естафету і скомандував:

— Булька, за мною!

Як тільки вони добігли до того місця, де мав стояти собака, Костик сунув паличку йому в зуби:

— Булька, вперед!

Пес притьмом кинувся до наступного етапу. Щоправда, там довелось його ловити й силою відбирати паличку, проте Костикова команда все одно перемогла.

Он який розумний собака Булька! Не дивно, що хлопчики й дівчатка з усього двору люблять його і щедро пригощають усякими ласощами.

От і сьогодні Костик, не дочекавшись обіду, шаснув у холодильник, схопив шматок ковбаси і вискочив у двір. Булька почув, що смачно пахне, підбіг, завертів хвостом.

— Що, ковбаски закортіло? — спитав Костик.

Гав! — підтвердив Булька, ще дужче закрутивши куцим хвостиком.

Костик висмикнув із землі якусь бадилину, кинув собаці.

— Булька, віднеси он до того гаража. Тоді матимеш ковбаску.

Собака з готовністю схопив бадилину і помчав її до гаража. А Костик відкусив тим часом шмат ковбаси і почав жувати. Повернувся Булька і сів, нетерпляче перебираючи лапами і виляючи хвостом. Усім своїм виглядом він говорив: «Наказ твій виконав. Давай ковбасу».

Та Костик незчувся, як останній шматочок ковбаси ковтнув сам.

— А ковбаски вже нема, — розгублено розвів він руками.

Гав! — коротко й вимогливо озвався Булька. Мовляв, нічого не знаю: пообіцяв — давай.

— Та ну тебе, — махнув Костик рукою і одвернувся. Булька забіг з другого боку і повторив:

Гав!

Костик хотів було нагримати на Бульку, але побачив німий докір в його карих очах і зніяковів.

«Доведеться збігати додому по ковбасу»,— зітхнув хлопець і сказав собаці:

— Чекай, я зараз.

Збіг на третій поверх, заскочив на кухню і — до холодильника.

— Чого ти там нишпориш? — спитала мати, пораючись біля газової плити.

— Ковбасу шукаю.

— Обідати ось будемо. Борщ, сирники...

— Та я — Бульці.

— Не вмере твій Булька.

— Але ж я пообіцяв.

— Та немає ковбаси: ти останню доїв.

Костик вийшов на балкон, поглянув униз. Булька сидів перед під'їздом, нетерпляче повискуючи. Костикові защеміло серце, йому стало ніяково, що він обдурих Бульку. Як він міг таке вчинити? Він повернувся в кімнату, з досадою плюхнувся на канапу.

Рішення знайшлося несподівано. Костик кинувся на кухню.

— Мамо, дай грошей.

— Навіщо? — здивовано звела вона брови.

— Я ковбаси куплю.

— Не вигадуй!

— Я ж пообіцяв! — вигукнув Костик, і сльози навернулись йому на очі.

На щастя, прийшов тато, почув суперечку.

— Що ти пообіцяв? — спитав у Костика.

Той розповів.

— Справа серйозна,— роздумливо мовив тато.— Недобре вийшло у тебе, синку.

Костик похнюпився.

— Запам'ятай: перш ніж пообіцяти, добре зваж, чи зможеш ти виконати обіцянку. А якщо вже пообіцяв — перервись, а слова дотримай.

— Собаці? — усміхнулася мати.

— Кому і що б не пообіцяв — виконай,— твердо сказав тато.

— Ох, диваки ви мої,— зітхнула мати.— Он гаманець на столі. Візьми там та купи ліверної...

Продуктовий магазин був у їхньому ж будинку, тільки вхід з вулиці. За кілька хвилин Булька вже ласував ковбасою, а Костик з не меншим апетитом і в добрім настрої уминав мамин борщ.

БАБУСЯ

Після того як у новому мікрорайоні заселили ще один будинок, у класі появився новачок — Максим, білявий хлопець з розумними сірими очима. Він завжди був акуратно одягнений, на уроках сидів тихо, вчительку слухав уважно. На перервах нікого не чіпав. А коли здоровило Люсик якимось штурхнув його, Максим блискавично крутнувся — і Люсик опинився на землі. Всі, хто бачив це, завмерли від подиву. А Максим спокійно поміг Люсику підвестися і сказав:

— Це називається самбо. Якщо хочеш — навчу.

Звичайно, цього було досить, щоб весь клас пройнявся до новенького повагою, хоч він і здавався диваком.

Минув час, і Максим став поводитись зовсім незрозуміло. Він спізнювався на уроки, іноді приходив до школи, не виконавши домашніх завдань, а наступного дня виконував усе, що було задано на вчора й на сьогодні. А коли вчителька питала, чому у нього так виходить, Максим, не вдаючись до подробиць, відповідав:

— Учора в мене не вистачило часу.

Звичайно, такі відповіді не могли задовольнити стареньку Ганну Михайлівну, а Костика просто обурювали. Подумаєш, діяч знайшовся! Будь-який первак знає, що його найголовніший обов'язок — учитися. А в цього, бач, є ще якісь «важливіші» справи.

Згодом Костик почав помічати, що Ганна Михайлівна все частіше зупиняє на Максимові задумливо-тривожний погляд. А потім учительку зовсім перестала хвилювати дивна Максимова поведінка. Вона вже не ставила йому двійок, а просто запитувала:

— Максиме, ти домашнє завдання приготував?

І якщо він відказував «ні», спокійно говорила:

— Гаразд, відповідатимеш завтра.

А назавтра Максим уже був готовий до відповіді і отримував четвірку чи навіть п'ятірку і за вчорашнє, і за сьогоднішнє завдання. Декого із школярів така поведінка вчительки обурювала: мовляв, завела собі любимчика, усе йому можна.

...Наближалось велике свято — День Перемоги.

— Діти,— сказала якомсь Ганна Михайлівна.— Нас із вами запрошує в гості один з ветеранів Великої Вітчизняної війни. Він розповість вам про історичну битву нашого народу проти фашистських поневолювачів і про свою участь у ній...

І ось усім класом підходять вони до звичайного п'ятиповерхового будинку, яких багато в цьому районі. Заходять у під'їзд, підіймаються на другий поверх. Ганна Михайлівна обережно натискує кнопку дзвінка.

Як же всі здивувалися, коли раптом двері їм відчинив... Максим!

— Чи не ти, бува, ветеран Великої Вітчизняної? — на-смішкувато запитав Люсик.

— Ні,— просто відповів Максим.— Ветеран — моя бабуся... Проходьте, будь ласка.

У вітальні край довгого столу сиділа в хатній інвалідній колясці маленька літня жіночка. Очі ще молоді, обличчя привітне, водночас усміхнене і серйозне, а волосся — зовсім сиве. На військовій гімнастерці — аж три ордени: Слави, Червоної Зірки і Вітчизняної війни. А медалей!

— Знайомтесь, — сказала Ганна Михайлівна. — Надія Олексіївна, Максимова бабуся.

— Прошу до столу, — сказала Надія Олексіївна. — Максиме, пригощай товаришів.

Лише тепер Костик помітив на буфеті дві великі вази з печивом та яблуками, пляшки з ситром. На мить зчинився гамір і тут же стих: усі залюбки уминали смачне печиво, хрумтіли яблуками, смакували шумливим солодким питвом. Мовби тільки для цього й прийшли сюди.

Та ось Ганна Михайлівна нагадала:

— Діти, ми в гостях в учасниці Великої Вітчизняної війни. Надія Олексіївна ще зовсім юною дівчиною добровільно пішла на фронт і на передових позиціях була санітаркою. Вона багатьом солдатам та офіцерам врятувала життя, прямо на полі бою подавала їм, тяжко пораненим, першу допомогу, виносила їх з-під фашистського вогню! Надія Олексіївна за це й має багато нагород...

«Так он яка вона, Максимова бабуся! — з повагою подумав Костик. — Як мій покійний дідусь». Тепер він зрозумів, чому Максим іноді спізнювався на уроки і не завжди мав час приготувати домашні завдання. Йому ж, мабуть, треба було і в хаті впоратися, і до крамниці збігати, і в аптеку...

— А де ж?.. — мимоволі вирвалось у нього.

— Максимові батьки? — здогадалася Надія Олексіївна. — Вони на кілька місяців щороку виходять у далеке плавання. Його тато механік, а мама, моя дочка — лікарем на тому ж кораблі... Та ми з Максимом не такі вже немічні — справляємось із домашніми клопотами.

— Діти, — звернулась до школярів учителька. — Попросимо Надію Олексіївну розповісти про себе.

Надія Олексіївна розгублено всміхнулася.

— Не знаю, що мені розказувати... Як могла, виконувала свої обов'язки на війні — оце й усе.

Запала ніякова мовчанка.

— А як вас поранило? — вирвалось в Костика.

— Поранення в мене не одне, — зітхнула Надія Олексіївна. — А ось із цим, останнім, що дається тепер взнаки, було так.

Раннім ранком піднялися війська в наступ. Спочатку замигтіли в небі ракети: «катюші» дали залп по ворожих окопах. Потім ударили великі й малі гармати, міномети. Це називалось артилерійською підготовкою. Ідуть наші піхотинці в атаку, а за ними і я — санітарка стрілецької роти.

Фашисти в окопах поприщувались, а там вибухають наші снаряди, земля стугонить, хитається під ногами, вгору чорні фонтани злітають. Того ранку для багатьох фашистів війна скінчилася.

Перенесла наша артилерія вогонь у глиб ворожої оборони, ті гітлерівці, що вціліли в окопах, відкрили по нашій піхоті шалений вогонь — з мінометів, автоматів, кулеметів...

Біжимо ми й падаємо. Схоплюємось — і знову біжимо. Переді мною біжить солдат — високий, ставний, наш ротний веселун. Усю роту розважав. Такому на війні ціни не складеш: з ним і на смерть легше йти.

І раптом він поточився, змахнув автоматом і впав. Підповзла я до нього, обдивилась, обмацала. Обидві ноги перебито і в голову, сердешний, тяжко поранений... Хотіла повзком у найближчу воронку його доправити, — надто вже густо кулі свистять.

Та куди там! Хіба такого здорованя підтягнеш?..

Тоді я підвелася на весь зріст, обхопила його руками й потягла, що було сили.

Ось і воронка.

Тільки я встигла втягти туди солдата, як мене щось ударило в спину, і я впала.

Оговтавшись трохи, перев'язала рани: спочатку — солдатів, потім — собі. А як бій віддалився, спробувала звестися на ноги — не можу...

І день і ніч пролежали ми в тій воронці. Солдат втрачав свідомість, марив. Усе кликав то Марійку — дружину, мабуть, то Петрика — очевидно, синка. А коли приходив до пам'яті, пити просив...

Аж наступного ранку підібрали нас і відправили в госпіталь... Я ось — нічого. В лікарні після того двадцять п'ять років працювала. Правда, останнім часом дещо заслабла, — винувато посміхнулася Надія Олексіївна. Обличчя її знов посуворішало, а очі повиділися глибоким смутком. Через силу говорила:

— А наш веселун Платон Волошко не дожив до Перемоги. І не зустрівся вже із своїми Марійкою й Петриком...

Нараз усі звернули погляди на Костика: адже його прізвище теж Волошко!

Костик напружено подався вперед, вчепірівшись руками в скатертину на столі. Він зблід, не зводячи з Надії Олексіївни палаючих очей.

— Костику, ти що? — злякано обернулася до нього вчителька.

Хлопець стрепенувся, мов прокинувшись від тривожного сну, і відвернувся до вікна. За вікном ледь чутно шелестіла молодесенькими медвяними листочками гнучка тополька. На одну з її тоненьких гілочок сіла ластівка й весело защебетала, радіючи весні, сонцю й теплу.

Костик обернувся і лише тепер завважив звернені на нього тривожні погляди. І він тихо, майже спокійно сказав:

— Мій дідусь... був Платон Волошко.

ДЕЛЬКА

Третій день штормить море. Ще недавно таке ніжне й блакитне, що маленька Оленька казала: «Мені хочеться погладити його», воно було тепер темне й похмуре, з білими баранцями на гребенях розгойданих хвиль. Хвиля за хвилею з шаленою люттю налітали на берег і, шкваркнувши об величезні, в безладді розкидані ніздрюваті камені, зі злісним шипінням відкочувались назад, щоб за мить з новою силою кинутись на прибережну твердь. Проте Зоя Іванівна і в негоду не порушувала традиції, що склалася в піонерському таборі протягом місяця: на вечірню прогулянку виводити дітей до моря.

Цього надвечір'я діти теж опинилися на березі. Найсміли-

віші з дівчаток наважувалися вихоплювати з-під хвилі чорні, сірі, білі, рожеві, блакитні, такі привабливі, різної форми й величини камінці і вищали від переляку й незбагненного захоплення, коли їх наздоганяв отой водяний шал.

Сашко сидів на камені і жадібно, розширеними очима вбирав розбурханий, хисткий окраєць моря. Вітер грався його відбіленими на сонці вихрами на лобастій голові. Хлопець знав: у такі дні все живе ховається вглиб, опускається ближче до дна. Там хоч декому й голодніше, зате спокійніше, безпечніше пережити оцю страшну хитавицю. Он і чайки в безнадії ширяють над берегом, розпачливо скиглять: голодні ж, а поживитися нічим...

А ген на затуманеному виднокрузі — ледь помітний димок. Якийсь корабель крізь негоду пробивається в порт. Якщо це вантажне судно, то всі на ньому — «морські вовки» (так і Сашка жартома величають). Коли ж пасажирське — тоді складніше. Там напевне є такі, котрим давно занудило од цього набридливого хилитання з борту на борт, з носа на корму, і вони з хворобливою нетерплячкою ждуть не діждуться кінця отим мукам.

Сашко жив, можна сказати, в самому порту. Його батько — механік на каботажному судні, хлопцеві знайомі рибалки на всьому побережжі від Одеси до Очакова. Він уже наплавався і на лайнерах, і на сейнерах та баркасах і за всякої погоди почувався, мов на суші. Навіть краще: в морі він уявляв себе капітаном далекого плавання, котрому не страшні ніякі бурі і шторми...

Недарма ж Зоя Іванівна довіряла йому шаланду, коли хлопці хотіли повудити рибу. На шаланді він був повновладним господарем. Стоячи на широко розставлених по-моряцьки ногах і склавши долоні рупором, гучно командував:

— Ліво руля! Так тримати... Стоп! Кидай якір!

Хлопці викидали за борт прив'язаний на дебелим мотузку важкий камінь і заходжувались ловити бичків. Цьому їх, «жучків суходільських», також навчив Сашко — «морський вовк». Вони вже знали, що бички ховаються між камінням і коли хапають наживку, то витягти їх з води не просто: відчайдушно звиваючись, вони чіпляються за що трапиться.

В хорошу погоду десь за два-три кілометри від берега завжди стриміли тички: то рибалки ставили сітки. І саме в оцей передвечірній час навкруг тичок вигравали дельфіни: чули й бачили в сітках поживу.

...Той пам'ятний ранок видався напрочуд гарним. Сонце ще не припікало, лише м'яко гріло крізь прозорий туманець. Легенькі хвильки ніжно лизали берег і покірно, майже безшумно відповзали в море.

Коли достатньо відійшли од берега, Сашко скомандував заякоритися, і хлопці почали тягати бичків.

Раптом прямо під носом у шаланди виринув дельфін. Ще молоденький, видно,— не більше метра завдовжки.

Від подиву й захоплення хлопці завмерли.

Першим опам'ятався Сашко. І, як тільки дельфін виринув удруге, він кинув йому кілька щойно виловлених бичків. Дельфін пірнув — проковтнув, мабуть, ті рибинки — і знову вигулькнув, уже ближче до шаланди.

Відтоді так і повелось: хлопці ловили бичків і, коли підпливав дельфін, віддавали йому весь вилов.

Спочатку дівчатка спостерігали за дельфіном з берега, а потім стали теж проситися на шаланду. Білява, з кучерика-

ми Оленька, коли побачила перед собою велику чорну тварину чи то із свинячим рильцем, чи з пташиним дзьобом, скрикнула:

— Делька!

Так дельфіна й назвали.

Щовечора Делька підпливав до шаланди, наїдався щедро дарованими бичками. На прощання, кумедно перекидаючись над водою, немов цирковий артист, кілька разів обпливав шаланду, вишкіряв довгі білі зуби — усміхався, дякував за гостину — і зникав.

А ось в оці штормові дні він пропав. Даремно хлопці випрошували рибу в місцевих ловців — пригощати було нікого...

Перевівши погляд в розбурхане море, Сашко раптом побачив: десь за кілька сот метрів від берега на хвилях щось метляється. То чорним покажеться, то білим. Невдовзі помітили дивний предмет і решта дітей.

— Ой, Зоє Іванівно! — скрикнула Оленька. — Людина! В чорному піджаку й білій сорочці!..

Тієї ж миті Сашко скоріше відчув, ніж зрозумів, що то. «Людина!» — подумки перекривив Оленьку і, як був — у сандалях, шортах, — кинувся в море.

— Сашко! Не смій! — перелякано гукнула вихователька. Та хлопець удав, що не розчув.

Зоя Іванівна якусь мить розгублено дивилася йому вслід, потім рішуче змахнула із себе кофтину, спідничку і в блакитному купальнику кинулася в хвилі.

...Сашко то провалювався між двома велетенськими валами так, що його зовсім не було видно, то, викинувши вперед руку, рвучко вимахував на бурунистий гребінь.

Зоя Іванівна наздогнала його вже тоді, як Сашко, тримаючи однією рукою тонкий з широким плавцем на кінці хвіст мертвого дельфіна, другою гріб до берега. Він мовчки дозволив Зої Іванівні змінити його.

Так удвох по черзі й притягли вони ту незвичайну, сумну знахідку.

— Делька! — першою розпачливо скрикнула Оленька. І заплакала.

Викручуючи мокрі шорти і сорочку, Сашко міркував: згоднівши чи просто знудьгувавшись за дітьми, Делька наважився наблизитись до берега. Його кинуло десь на гострий риф, і от — загинув...

Дельку довго розглядали, обмацували, гладили темну цупку шкіру на спині і білу ніжнішу — на череві.

Почали пригадувати, хто що чув про дельфінів.

— Он в Америці дівчинка дружить з дельфіном. Він щоразу підпливає до берега й катає її на своїй спині, — схлипувала Оленька.

— Х-хе! А ти знаєш, як вони сигнали передають?

— А ось я читала, як дельфіни врятували чоловіка. Після якоїсь там аварії він опинився у відкритому морі. Довго плив, утомився, знепритомнів. Так дельфіни підтримували його над водою доти, поки він прийшов до пам'яті.

— Розумні тварини.

— Наче люди...

— Давайте... поховаємо, — сказала Оленька.

Зоя Іванівна подумала, що вони вже спізнюються на

лінійку, і від начальника табору їй, звичайно ж, добряче перепаде. «Ну й нехай!» — вирішила вона і наказала двом хлопцям:

— За лопатами — бігом!..

* * *

В табір поверталися мовчазні, задумані. Велике червоне сонце сідало не за хмару, а прямісінько в море — на погоду.

Сашко повільно йшов останнім. На стежину перед ним раптом вистрибнуло з трави світло-коричнєве довгоноге жабеня. Зупинилося й очманіло втупилося в хлопця вирачковатими очима-намистинками, навіть не збираючись утікати із стежки. Воно, оте дурнувате жабеня, не знало, що до сьогоднішнього дня від Сашка не було рятунку ніякій живності — од найдрібнішої комашинки до собаки чи кози.

Проте цього разу він обійшов жабеня стороною.

«Хай живе», — подумав Сашко, по-дорослому зітхнувши.

З М І С Т

ЧАРОДІИ . . .	3
РОЗЧАРУВАННЯ . . .	9
ОБІЦЯНКА . . .	12
БАБУСЯ . . .	16
ДЕЛЬКА . . .	24

Филипп Дмитриевич Бабанский

ЧАРОДЕЙ

Рассказы

(На украинском языке)

Для младшего школьного возраста
Рисунки Ларисы Яковлевны Гармызы

Издательство «Веселка»,
Киев, Бассейная, 1/2

Редактор И. В. Маценко

Художний редактор Г. Ф. Мороз

Технічний редактор Ф. Н. Резник

Коректор Н. В. Третьяченко

І.Б. № 771

Здано на виробництво 1.09. 1977 р. Підписано до друку 3.02. 1978 р. Формат 70х90^{1/16}. Папір офс. № 1. Гарнітура літературна. Фіз. друк. арк. 2. Обл.-вил. арк. 1,73. Умовн. друк. арк. 2,34. Тираж 125 000. Зам. 7-510. Ціна 15 коп. Видавництво «Веселка», Київ-4, Басейна, 1/2. Київська нотна фабрика республіканського виробничого об'єднання «Поліграфкнига» Держкомвидав УРСР. Київ-665. Фрунзе, 51а.

15 коп.

Д 42
Б 12

